

ปัญหาและอุปสรรคการนำนโยบายเรียนฟรี 15 ปีไปปฏิบัติของครู และผู้บริหารโรงเรียน ระดับมัธยมศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช

**The problems and obstacles to the implementation of free education for 15 year
policy of high school teachers and school administrators Nakhon Si Thammarat province**

ศุภศิษฐ์ ชุมทอง*

Supasit Chumtong

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยเรื่อง ปัญหาและอุปสรรคการนำนโยบายเรียนฟรี 15 ปีไปปฏิบัติของครู และผู้บริหารโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นการวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคการนำนโยบายไปปฏิบัติตามนโยบายของรัฐบาล พ.ศ.2552 ที่มุ่งเน้นด้านการศึกษาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคน ที่ส่งผลต่อการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน ระเบียบวิธีของการวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ผสมผสานกับการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้กรอบแนวคิดของการวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคในการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติ ที่ได้กำหนดเป็นตัวแปรในการวิจัยไว้ 5 ประการด้วยกัน จากการศึกษาพบว่า ตัวแปรในการวิจัยทั้ง 5 ด้านนั้น เมื่อวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคในรายการต่างๆ ได้ผลดังนี้ 1) ด้านสมรรถนะองค์กร มีปัญหาด้านลักษณะของเทคโนโลยีที่นำมาใช้ในการดำเนินงาน คือ เทคโนโลยีที่มีอยู่ไม่สอดคล้องกับสภาพของโครงการฯ จึงไม่สามารถรองรับในการปฏิบัติโครงการฯ ได้อย่างเพียงพอ 2) ด้านการควบคุมมีปัญหาด้านการติดตามและการตรวจสอบการปฏิบัติงาน คือ โรงเรียนขาดการติดตามผลการตรวจสอบการปฏิบัติงานอย่างมีระบบและสม่ำเสมอ 3) ด้านความร่วมมือและการต่อต้านการเปลี่ยนแปลง มีปัญหาด้านการกำหนดนโยบาย คือ ฝ่ายบริหารที่กำหนดนโยบายขาดความเข้าใจในสภาพความเป็นจริงในการปฏิบัติงาน 4) ด้านอำนาจและความสัมพันธ์กับองค์กรอื่นที่เกี่ยวข้องมีปัญหาด้านการวางแผน ในการปฏิบัติงาน คือ หน่วยงานขาดการประชุมกันอย่างสม่ำเสมอ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานอย่างมีระบบ 5) ด้านการสนับสนุนและความผูกพันขององค์กร/บุคคลสำคัญ มีปัญหาด้านการสนับสนุนจากหน่วยงานอื่น คือ หน่วยงานได้รับการสนับสนุนทางด้านงบประมาณจากหน่วยงานอื่นน้อย โดยสรุปการวิจัยพบว่า ปัญหาที่เป็นสาเหตุของตัวแปรในการวิจัย ทั้ง 5 ด้าน และเป็นปัญหาสำคัญ ปัญหาเร่งด่วนที่สุด คือ ด้านการสนับสนุนและความผูกพันขององค์กรและบุคคลสำคัญเกิดจากสาเหตุปัจจัยเดียวกันคือ ปัจจัย

* นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา คณะรัฐประศาสนศาสตร์ หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต วิทยาลัยเฉลิมกาญจนา โทรศัพท์ 075-446111, 086-8727283 E-mail : supasit5129@hotmail.com

ด้านบุคคลทุกระดับที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับนโยบาย เป็นสาเหตุของปัญหาทั้งหมด เป็นทั้งความสัมพันธ์โดยตรงและโดยอ้อม ทั้งนี้ความสำเร็จในการนำนโยบายไปปฏิบัติขึ้นอยู่กับปัจจัยทุกด้านที่มีคนเป็นผู้กระทำหรือมีส่วนร่วม เริ่มตั้งแต่ความรู้ความเข้าใจ การต่อต้านหรือการยอมรับ การเข้าไปมีส่วนร่วม ฯลฯ ตามนโยบาย และส่งผลโดยอ้อมผ่านทางการกำหนดภารกิจมอบหมายงาน ภาวะผู้นำและปัญหาด้านอำนาจและความสัมพันธ์อื่นที่เกี่ยวข้องตามลำดับ

คำสำคัญ : ปัญหาและอุปสรรค/การนำนโยบายเรียนฟรี 15 ปีไปปฏิบัติ

Abstract

The purpose of this study was to analyze the problems and difficulties due to running government policy the 15 year free education 2009, human developing by using education for sustainable development of the study concentrated on both quantity and quality under the ideal of problem analyzation on running public policy

The outcome of this study states 5 factors 1) The competence of organization : Technology did not go along with the project 2) Controlling : There were not systematic and regular follow up 3) Cooperation and anti-change : The problems were dued to stating policy , the administrator who state the policy misunderstand the working situation 4) Relationship : There were problems in planning. There not regular conference for systematic planning. 5) Supporting : There was a few of Supporting from other organization.

The report concludes that the serious problem are Supporting and relationship between Organization and VIP, both direct and indirect relationship. The success of running the policy depends on factors of human : knowledge , understanding , anti-accepting , co-orperating , ect. Those effected to mission , leadership , leaderpower, and other leadership.

Keyword : problems and obstacles / the implementation of free education for 15 year policy

1. บทนำ

ท่ามกลางการพัฒนาการของโลกาภิวัตน์ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในหลายประเทศทั่วโลก ส่งผลถึงการเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ต่อเนื่องกันเป็นบริเวณกว้าง หลายประเทศได้รับผลกระทบอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ จนต้องปรับเปลี่ยนนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม เพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง และการพัฒนาให้มีศักยภาพที่เพียงพอสำหรับการแข่งขันในระดับสากลต่อไป แนวทางสังคมของภูมิปัญญาและการเรียนรู้ตลอดชีวิตได้ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 จึงกำหนดให้มีการส่งเสริมระบบกระบวนการผลิตบุคลากรทางการศึกษาให้มีคุณภาพ และมาตรฐานที่เหมาะสมกับการเป็นวิชาชีพชั้นสูง โดยการกำกับและประสานงานให้สถาบันที่ทำหน้าที่ผลิตและพัฒนาครูรวมทั้งบุคลากรทางการศึกษาให้มีความเข้มแข็งในการเตรียมบุคลากรใหม่และพัฒนาบุคลากรประจำการอย่างต่อเนื่อง

นโยบายด้านการศึกษา เป็นนโยบายเร่งด่วนของรัฐบาลที่จัดบริการให้กับประชาชนอย่างทั่วถึง และเท่าเทียมกันภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550 มาตรา 49 ที่บัญญัติว่า “บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาไม่น้อยกว่าสิบสองปี ที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย” พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2552 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 มาตรา 10 วรรค 1 บัญญัติว่า “การจัดการศึกษาต้องจัดให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ

ไม่เก็บค่าใช้จ่าย” รัฐบาลปัจจุบัน พ.ศ.2552 จึงได้ดำเนินการนโยบายเรียนฟรี 15 ปีอย่างมีคุณภาพ โดยกำหนดไว้ใน ข้อ 1.3 การลดภาระค่าครองชีพ เป็นหนึ่งของการพัฒนาที่ให้ผลในทางปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ คือ “การพัฒนาคน” เพื่อให้เป็นผู้มีความรู้ ความคิด มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ เหมาะสมกับการพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง ซึ่งเป็นพื้นฐานและเงื่อนไขสำคัญให้สังคมทุกระดับเกิดความเข้มแข็งเข้าใจตนรู้เท่าทันผู้อื่น และมีพัฒนาการอย่างยั่งยืนตามที่ต้องการ การพัฒนาคนจึงเป็นแนวคิดสำคัญ และเป็นยุทธศาสตร์หลักของทุกหน่วยงานที่ต้องให้ความสำคัญ เพื่อให้สอดคล้องกับที่ได้จากการรวบรวมแนวคิด แนวนโยบายต่างๆ ประชาชนตามแผนงานเสริมสร้างรายได้พัฒนาคุณภาพชีวิตและความมั่นคงทางด้านสังคม โครงการสนับสนุนการจัดการศึกษาโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย 15 ปี ใน 5 รายการดังนี้ ฟรีค่าเล่าเรียน หนังสือเรียน อุปกรณ์การเรียน เครื่องแบบนักเรียน และกิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียน

ทั้งนี้ นโยบายเรียนฟรี 15 ปี จึงจัดเป็นส่วนหนึ่งของนโยบายสาธารณะ (Public policy) ซึ่งปรากฏใน 3 รูปแบบ (ลัมัยพร แหล่งหล้า, 2551, 4) ได้แก่ 1) บัญญัติเป็นกฎหมาย เช่น รัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติ กฎกระทรวง มติคณะรัฐมนตรี ระเบียบวาระต่างๆ 2) จัดทำเป็นแผน เช่น แผนการศึกษาแห่งชาติ แผนยุทธศาสตร์ แผนกลยุทธ์ 3) ประกาศเป็นนโยบาย เช่น นโยบายรัฐบาล นโยบายรัฐมนตรี หรือนโยบายผู้บริหารระดับต่างๆ ซึ่งโดยปกติจะได้มีการกำหนดนโยบาย และกระบวนการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ โดยผ่านระบบราชการซึ่งเป็นกลไกของรัฐ โดยกำหนดนโยบายให้องค์กรภาครัฐ

และเอกชนที่รับผิดชอบด้านงานการศึกษาของชาติทุกระดับทุกประเภท ต้องนำนโยบายดังกล่าวไปปฏิบัติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการดำเนินการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ทั้งนี้เพื่อให้การดำเนินการศึกษาประสบผลสำเร็จ เป็นไปตามเจตจำนงของนโยบายอย่างมีประสิทธิภาพ

การแปลงนโยบายไปสู่การปฏิบัติ จึงนับว่ามีความสำคัญมากในการผลักดันให้นโยบายได้รับการรับรู้ เข้าใจ ยอมรับ และสร้างทัศนคติที่ดีต่อผู้ปฏิบัติตามนโยบาย ในการนี้ผู้กำกับนโยบายและผู้รับนโยบายไปปฏิบัติจะต้องมีการมีส่วนร่วมในการส่งต่อนโยบายให้สามารถเป็นแผนงาน โครงการ ที่สามารถนำไปปฏิบัติได้ การศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติ (Factor Influencing Policy Implementation) ความสำเร็จหรือความล้มเหลวของการนำนโยบายไปปฏิบัติขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ ทั้งนี้เพราะความสำเร็จของแผนงาน หรือ โครงการ มีความสัมพันธ์กับความสามารถของผู้นำและภาวะผู้นำขององค์การความร่วมมือระหว่างกลุ่มผู้สนับสนุน การขาดความพยายามที่เพียงพอ และการขาดเงินทุนที่เพียงพอสำหรับการดำเนินงาน (สมบัติ ชำรงชัยวงศ์, 2540, 432)

ดังนั้น การศึกษาจึงจัดเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งการพัฒนาดังกล่าวก่อให้เกิดคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชนตามมา อันจะนำมาเป็นองค์ประกอบสำคัญในการพัฒนาความเจริญก้าวหน้า และความเจริญของประเทศชาติในทุกๆ ด้านทั้งด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ ด้านการเมือง กล่าวคือ ทางด้านสังคม การศึกษาเป็นเครื่องมือที่หล่อหลอมเยาวชนให้มีรูปแบบ และความเป็นพลเมืองดี ตามที่สังคมต้องการ โดยเฉพาะในยุคของ

ปัจจุบันซึ่งเป็นยุคแห่งข้อมูลข่าวสารและเทคโนโลยี การศึกษาจึงเป็นเครื่องมือชี้แนวทางในการแก้ไขปัญหา ให้ความรู้ ให้หลักการกระบวนการคิด การตัดสินใจ ในทางที่ถูกต้องอย่างมีเหตุผล และผสมกลมกลืนคงความเป็นสังคมในทุกสถานการณ์ได้ทั้งด้านเศรษฐกิจ การศึกษาช่วยพัฒนาศักยภาพของแต่ละบุคคลให้เป็นกำลังสำคัญทางเศรษฐกิจ คือการสร้างมูลค่าเพิ่มในตัวบุคคล (Individual) การมีภาระงานที่ถนัด มีความสามารถในการปรับตัวในการเปลี่ยนแปลงอาชีพ มีความสัมพันธ์กับความเจริญทางเศรษฐกิจทำให้รายได้ของบุคคลสูงขึ้นและส่งผลต่อคุณภาพชีวิตที่ดีต่อไป ทางด้านการเมือง การศึกษาเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการพัฒนาระบบการปกครอง ตามระบอบประชาธิปไตย ซึ่งเป็นชนทุกคนจำเป็นต้องรู้หลักการปกครอง รู้สิทธิ รู้หน้าที่ รู้การมีส่วนร่วม รู้จักการแยกแยะถึงความซับซ้อนของภาวะการเมืองในปัจจุบัน เข้าใจและรู้จักการวิเคราะห์สภาพปัญหาทางการเมืองอย่างมีหลักการภายใต้กรอบทฤษฎี ทำให้การเมืองในระบอบประชาธิปไตยพัฒนาก้าวหน้าสู่สากล และส่งผลต่อความผาสุกอย่างยั่งยืนของประชาชนในประเทศตลอดไป ทั้งนี้ จะเห็นการลงทุนของภาครัฐในด้านศึกษานั้นถือเป็นการลงทุนด้วยทรัพยากรมนุษย์ที่มีความคุ้มค่าเป็นอย่างสูง สามารถเกิดผลสัมฤทธิ์ในเชิงบวกได้ทุกมิติในช่วงเวลาต่อไปเพราะหัวใจที่พัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนอยู่ที่คุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชนที่มีระบบการศึกษาเป็นเครื่องมือที่สำคัญที่สุด

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาวิเคราะห์ถึงปัจจัยที่เป็นปัญหาและอุปสรรคต่อการนำนโยบายเรียนฟรี 15 ปี ไปปฏิบัติ ที่เกิดขึ้นในระหว่างการดำเนินงานของโครงการดังกล่าว โดยเฉพาะจงเลือก

การศึกษาในการนำนโยบายไปปฏิบัติต่อครู และผู้บริหารโรงเรียนในระดับมัธยมศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช ด้วยเหตุผลทางด้านความสะดวกในการเก็บข้อมูล เพราะผู้วิจัยประกอบอาชีพเกี่ยวข้องกับโรงเรียน ครู และผู้บริหาร ในจังหวัดนครศรีธรรมราชอยู่แล้ว ทั้งนี้เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานของผู้บริหารในสถานศึกษาและผู้บริหารการศึกษา เพื่อได้จัดการตามนโยบายทางการศึกษาดังกล่าวให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ทั้งยังเป็นประโยชน์สำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัตินโยบายนี้ ในการกำหนดปัจจัยและการพัฒนาการนำนโยบายด้านการเรียนฟรี 15 ปี ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดต่อไป และเชื่อว่าผลของการศึกษาในครั้งนี้จะมีข้อเสนอแนะที่ทำให้ทราบถึงสาเหตุของปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัตินโยบาย ซึ่งสามารถใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาการนำนโยบายเรียนฟรี 15 ปี ไปปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

2.วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาระดับของปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้น ในระหว่างการดำเนินงานของนโยบายเรียนฟรี 15 ปี ไปปฏิบัติของครูและผู้บริหารโรงเรียนในระดับมัธยมศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยจำแนกตามขนาดของโรงเรียน

2.2 เพื่อศึกษาความคิดเห็นของครู และผู้บริหารโรงเรียนในระดับมัธยมศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช เกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการนำนโยบายเรียนฟรี 15 ปี ไปปฏิบัติ โดยจำแนกตามขนาดของโรงเรียน

2.3 เพื่อศึกษาแนวทางการปรับปรุงและพัฒนา การนำนโยบายเรียนฟรี 15 ปี ไปปฏิบัติของครู และผู้บริหาร โรงเรียนในระดับมัธยมศึกษา

จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยจำแนกตามขนาดของโรงเรียน

3.วิธีดำเนินการวิจัย

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยครู และผู้บริหารโรงเรียนในระดับมัธยมศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช มีโรงเรียนทั้งหมด 71 โรงเรียน มีครูและผู้บริหารทั้งสิ้นจำนวน 3,173 คน แบ่งระดับโรงเรียนตามขนาดต่างๆ 4 ระดับคือโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง ขนาดใหญ่ และขนาดใหญ่พิเศษ

3.1.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย สำหรับเก็บข้อมูลแบบสอบถามคือ ครูและผู้บริหารที่สังกัดในโรงเรียนทั้งหมด 71 โรงเรียน จำนวน 355 คน จากการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Taro Yamane ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และได้หาสัดส่วนขนาดกลุ่มตัวอย่างแต่ละโรงเรียนแบบชั้นภูมิ (Stratified Sampling) จากนั้นก็ได้ทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) อีกครั้งหนึ่ง ได้กลุ่มตัวอย่างครูจำนวน 321 คน และได้กลุ่มตัวอย่างผู้บริหารจำนวน 34 คน ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้สัมภาษณ์ ได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ตามความเหมาะสมในการเก็บข้อมูลได้ครูจำนวน 4 คน โดยการใช้หลักเกณฑ์การสุ่มคือครูที่อาวุโส มีประสบการณ์ทำงานยาวนาน มีคุณวุฒิ และวุฒิภาวะสูงเทียบเท่าผู้บริหาร และผู้บริหารจำนวน 16 คน ตามขนาดโรงเรียนทั้ง 4 ระดับ

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ตอนที่ 1 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะแบบสำรวจรายการ (Check List) จำนวน 6 ข้อ

ตอนที่ 2 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคของผู้ที่เกี่ยวข้องในการน่านโยบายไปปฏิบัติ โดยจัดทำแบบสอบถามปลายปิดสำหรับครูและผู้บริหารในโรงเรียน เกี่ยวกับการปฏิบัติให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของโครงการซึ่งประกอบด้วย ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรค ด้านสมรรถนะขององค์กร ด้านการควบคุม ด้านความร่วมมือและการต่อต้านการเปลี่ยนแปลง ด้านอำนาจและความสัมพันธ์กับองค์กรอื่นที่เกี่ยวข้อง และด้านการสนับสนุนและความผูกพันขององค์กรหรือบุคคลสำคัญ รวมจำนวนทั้งหมด 30 ข้อ

ตอนที่ 3 เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structure Interview) เกี่ยวกับความคิดเห็นทางการแก้ปัญหา การน่านโยบายเรียนฟรี 15 ปี ไปปฏิบัติ เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนา โดยใช้แบบสัมภาษณ์เพื่อสอบถามครูและผู้บริหารโรงเรียนจำนวน 6 ข้อ

4.การวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามวิเคราะห์โดยการหาค่าความถี่และค่าร้อยละ

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นปัญหาและอุปสรรคในการน่านโยบายเรียนฟรี 15 ปี ไปปฏิบัติของครู และผู้บริหารโรงเรียนในระดับมัธยมศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช ดังนี้

- ระดับความคิดเห็นของครู และผู้บริหาร จำแนกตามขนาดของโรงเรียน วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย (X) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

- ศึกษาระดับความคิดเห็นของครูและผู้บริหาร จำแนกตามขนาดของโรงเรียน วิเคราะห์โดยการทดสอบค่า ANOVA และเมื่อพบความแตกต่างที่มีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 จะทำการจำแนกความแตกต่างเป็นรายคู่โดยใช้วิธีของ Scheffes' Test

- แนวทางการปรับปรุงและการพัฒนา การน่านโยบายเรียนฟรี 15 ปี ไปปฏิบัติของครู และผู้บริหาร จำแนกตามขนาดของโรงเรียน วิเคราะห์ด้วยวิธีการวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบ (Content Analysis)

5.สรุปผลการวิจัย

สามารถสรุปเป็นประเด็นสำคัญๆ ได้ดังนี้

5.1 สถานภาพทั่วไปของครูและผู้บริหารที่ตอบแบบสอบถาม

5.1.1 ขนาดโรงเรียน พบว่าครูส่วนใหญ่สังกัดในโรงเรียนขนาดกลางจำนวน 121 คน รองลงมาโรงเรียนขนาดใหญ่จำนวน 90 คน โรงเรียนขนาดเล็กจำนวน 59 คน และโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษจำนวน 51 คนตามลำดับ ส่วนผู้บริหารสังกัดในโรงเรียนขนาดกลางจำนวน 11 คน และขนาดเล็กจำนวน 11 คน รองลงมาพิเศษจำนวน 7 คน และโรงเรียนขนาดใหญ่จำนวน 5 คน ตามลำดับ

5.1.2 เพศ พบว่าครูส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงจำนวน 210 คน ที่เหลือเพศชายจำนวน 111 คน ส่วนผู้บริหารส่วนใหญ่เป็นเพศชายจำนวน 23 คน ที่เหลือเป็นเพศหญิงจำนวน 11 คน

5.1.3 อายุ พบว่าครูส่วนใหญ่มีอายุมากกว่า 45 ปี จำนวน 116 คน รองลงมามีอายุ 41-45 ปี จำนวน 85 คน มีอายุ 36-40 ปี จำนวน 51 คน มีอายุ 26-30 ปี จำนวน 44 คน อายุ 31-35 ปี จำนวน 22 คน และอายุต่ำกว่า 25 ปี จำนวน 3 คน ตามลำดับ ส่วนผู้บริหารส่วนใหญ่มีอายุมากกว่า 45 ปี จำนวน 23 คน รองลงมามีอายุ 36-40 ปี จำนวน 2 คน ตามลำดับ

5.1.4 วุฒิการศึกษา พบว่าครูส่วนใหญ่ระดับปริญญาตรีจำนวน 268 คน รองลงมาระดับสูงกว่าปริญญาตรีจำนวน 51 คน และน้อยที่สุดระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรีจำนวน 2 คน ตามลำดับ ส่วนผู้บริหารส่วนใหญ่ระดับสูงกว่าปริญญาตรีจำนวน 13 คน รองลงมาระดับปริญญาตรีจำนวน 20 คน และน้อยที่สุดระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรีจำนวน 1 คน ตามลำดับ

5.1.5 ตำแหน่งในการปฏิบัติหน้าที่ พบว่าครูส่วนใหญ่สังกัดโรงเรียนขนาดกลางจำนวน 121 คน รองลงมาโรงเรียนขนาดใหญ่จำนวน 90 คน โรงเรียนขนาดเล็กจำนวน 59 คน และโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษจำนวน 51 คน ตามลำดับ ส่วนผู้บริหารส่วนใหญ่สังกัดโรงเรียนขนาดเล็กจำนวน 11 คน และขนาดกลางจำนวน 11 คน รองลงมาโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษจำนวน 7 คน และโรงเรียนขนาดใหญ่จำนวน 5 คน ตามลำดับ

5.1.6 ประสบการณ์ (ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน) พบว่าครูส่วนใหญ่มีระยะเวลาในการปฏิบัติงานมากกว่า 10 ปี จำนวน 211 คน รองลงมาระยะเวลาในการปฏิบัติงาน 5-10 ปี จำนวน 64 คน และน้อยที่สุดมีระยะเวลาในการปฏิบัติงานน้อยกว่า 5 ปี จำนวน 46 คน ตามลำดับ ส่วนผู้บริหารส่วนใหญ่มีระยะเวลาในการปฏิบัติงานมากกว่า 10 ปี

จำนวน 29 คน และน้อยที่สุดมีระยะเวลาในการปฏิบัติงาน 5-10 ปี จำนวน 5 คน

5.2 ระดับความคิดเห็นปัญหาและอุปสรรคในการนํานโยบายเรียนฟรี 15 ปี ไปปฏิบัติของครูและผู้บริหารโรงเรียนในระดับมัธยมศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช จำแนกตามขนาดของโรงเรียน ประกอบด้วยปัจจัย 5 ด้าน

5.2.1 ครู พบว่า

(1) ด้านสมรรถนะองค์การ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยโรงเรียนขนาดใหญ่มีค่าเฉลี่ยโดยรวมมากที่สุด รองลงมาอยู่ในระดับมาก ได้แก่ โรงเรียนขนาดกลาง โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ และโรงเรียนขนาดเล็ก ตามลำดับ

(2) ด้านการควบคุม ภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยโรงเรียนขนาดกลางมีค่าเฉลี่ยโดยรวมมากที่สุด รองลงมาอยู่ในระดับมาก ได้แก่ โรงเรียนขนาดใหญ่ โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ และโรงเรียนขนาดเล็ก ตามลำดับ

(3) ด้านความร่วมมือและการต่อต้านการเปลี่ยนแปลง ภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยโรงเรียนขนาดกลางมีค่าเฉลี่ยโดยรวมมากที่สุด รองลงมาอยู่ในระดับมาก ได้แก่ โรงเรียนขนาดใหญ่ โรงเรียนขนาดเล็ก และโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ ตามลำดับ

(4) ด้านอำนาจและความสัมพันธ์ กับองค์กรอื่นที่เกี่ยวข้อง ภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยโรงเรียนขนาดกลางมีค่าเฉลี่ยโดยรวมมากที่สุด รองลงมาอยู่ในระดับมาก ได้แก่ โรงเรียนขนาดใหญ่ โรงเรียนขนาดเล็ก และโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ ตามลำดับ

(5) ด้านการสนับสนุนและความผูกพันขององค์กรและบุคคลสำคัญ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยโรงเรียนขนาดกลางมีค่าเฉลี่ยโดยรวมมากที่สุด รองลงมาอยู่ในระดับมาก ได้แก่ โรงเรียนขนาดเล็ก โรงเรียนขนาดใหญ่ และโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ ตามลำดับ

5.2.2 ผู้บริหาร พบว่า

(1) ด้านสมรรถนะองค์กร ภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษมีค่าเฉลี่ยโดยรวมมากที่สุด รองลงมาอยู่ในระดับมาก ได้แก่ โรงเรียนขนาดใหญ่ โรงเรียนขนาดกลาง และโรงเรียนขนาดเล็ก ตามลำดับ

(2) ด้านการควบคุม ภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษมีค่าเฉลี่ยโดยรวมมากที่สุด รองลงมาอยู่ในระดับมาก ได้แก่ โรงเรียนขนาดใหญ่ โรงเรียนขนาดเล็ก และโรงเรียนขนาดกลาง ตามลำดับ

(3) ด้านความร่วมมือและการต่อต้านการเปลี่ยนแปลง ภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยโรงเรียนขนาดเล็กมีค่าเฉลี่ยโดยรวมมากที่สุด รองลงมาอยู่ในระดับมาก ได้แก่ โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ โรงเรียนขนาดกลาง และโรงเรียนขนาดใหญ่ ตามลำดับ

(4) ด้านอำนาจและความสัมพันธ์กับองค์กรอื่นที่เกี่ยวข้อง ภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษมีค่าเฉลี่ยโดยรวมมากที่สุด รองลงมาอยู่ในระดับมาก ได้แก่ โรงเรียนขนาดเล็ก โรงเรียนขนาดกลาง โรงเรียนขนาดใหญ่ ตามลำดับ

(5) ด้านการสนับสนุนและความผูกพันขององค์กรและบุคคลสำคัญ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยโรงเรียนขนาดใหญ่มีค่าเฉลี่ย

โดยรวมมากที่สุด รองลงมาอยู่ในระดับมาก ได้แก่ โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ โรงเรียนขนาดเล็ก และโรงเรียนขนาดกลาง ตามลำดับ

5.3 การศึกษาระดับความคิดเห็นปัญหาและอุปสรรคในการนำนโยบายเรียนฟรี 15 ปี ไปปฏิบัติของครู และผู้บริหารโรงเรียนในระดับมัธยมศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช จำแนกตามขนาดของโรงเรียน ประกอบด้วยปัจจัย 5 ด้าน

5.3.1 ครู พบว่า

(1) ด้านสมรรถนะองค์กร โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ส่วนใหญ่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และพบว่าครูโรงเรียนขนาดเล็ก มีความคิดเห็นปัญหาและอุปสรรคในการนำนโยบายเรียนฟรี 15 ปี ไปปฏิบัติแตกต่างจากครูโรงเรียนขนาดกลาง โรงเรียนขนาดใหญ่ และขนาดใหญ่พิเศษ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

(2) ด้านการควบคุม โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และพบว่าครูโรงเรียนขนาดเล็ก มีความคิดเห็นปัญหาและอุปสรรคในการนำนโยบายเรียนฟรี 15 ปี ไปปฏิบัติแตกต่างจากครูโรงเรียนขนาดกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

(3) ด้านความร่วมมือและการต่อต้านการเปลี่ยนแปลง โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และพบว่าครูโรงเรียนขนาดกลาง มีความคิดเห็นปัญหาและอุปสรรคในการนำนโยบายเรียนฟรี 15 ปี ไปปฏิบัติแตกต่างจากครูโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

(4) ด้านอำนาจและความสัมพันธ์
กับองค์กรอื่นที่เกี่ยวข้อง โดยรวมแตกต่างกันอย่างมี
นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และพบว่าครูโรงเรียน
ขนาดใหญ่พิเศษ มีความคิดเห็นปัญหาและอุปสรรค
ในการนำนโยบายเรียนฟรี 15 ปี ไปปฏิบัติแตกต่าง
จากครูโรงเรียนขนาดเล็กและครูโรงเรียนขนาดกลาง
อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

(5) ด้านการสนับสนุนและความ
ผูกพันขององค์กรและบุคคลสำคัญ โดยรวม
แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ
พบว่าครูโรงเรียนขนาดกลาง มีความคิดเห็นปัญหา
และอุปสรรคในการนำนโยบายเรียนฟรี 15 ปี ไป
ปฏิบัติแตกต่างจากครูโรงเรียนขนาดใหญ่และครู
โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
ที่ระดับ .05

5.3.2 ผู้บริหาร พบว่า

(1) ด้านสมรรถนะขององค์กรโดย
รวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ส่วนใหญ่ไม่
แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
ส่วนข้อ 5. โครงสร้างหน่วยงานของท่านมีความ
เหมาะสมกับโครงการฯ ผู้บริหารมีระดับความ
คิดเห็นปัญหาและอุปสรรคในการนำนโยบายเรียน
ฟรี 15 ปี ไปปฏิบัติ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทาง
สถิติที่ระดับ .05 และได้ทำการเปรียบเทียบรายคู่โดย
วิธี Scheffes เพื่อหาระดับขนาดโรงเรียนคู่ใดมีความ
แตกต่างกันพบว่า ผู้บริหาร โรงเรียน ระดับ
มัธยมศึกษาโรงเรียนขนาดเล็กและขนาดใหญ่ มี
ความคิดเห็นปัญหาและอุปสรรคในการนำนโยบาย
เรียนฟรี 15 ปี ไปปฏิบัติ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ
ทางสถิติที่ระดับ .05

(2) ด้านการควบคุม พบว่า
โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ
.05 และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ส่วนใหญ่
ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

(3) ด้านความร่วมมือและการ
ต่อต้านการเปลี่ยนแปลง พบว่าโดยรวมแตกต่างกัน
อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อ
พิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ส่วนใหญ่ไม่แตกต่างกัน
อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

(4) ด้านอำนาจและความสัมพันธ์
กับองค์กรอื่นที่เกี่ยวข้อง พบว่าโดยรวมแตกต่างกัน
อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05และเมื่อพิจารณา
เป็นรายข้อ พบว่า ส่วนใหญ่ไม่แตกต่างกันอย่างมี
นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

(5) ด้านการสนับสนุนและความ
ผูกพันขององค์กรและบุคคลสำคัญ พบว่าโดยรวม
แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ
เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ส่วนใหญ่ไม่แตกต่าง
กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5.4 แนวทางการปรับปรุงและพัฒนาการ การนำนโยบายเรียนฟรี 15 ปี ไปปฏิบัติของครู และผู้บริหารโรงเรียนในระดับมัธยมศึกษา จังหวัด นครศรีธรรมราช จำแนกตามขนาดของโรงเรียน

5.4.1 ครู พบว่า

(1) โรงเรียนขนาดเล็ก มีปัญหา
ด้านเทคโนโลยีที่ใช้ในองค์กรไม่เพียงพอ บุคลากร
ขาดความเข้าใจในนโยบาย ตัวนโยบายเป็นสิ่งที่ดีแต่
แนวทางปฏิบัติไม่สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง
ในการปฏิบัติงาน การประสานงานในองค์กร
เดียวกันมีความบกพร่อง มีการทำงานซ้ำซ้อน และมี
ปัญหาด้านการสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงาน

อื่น ทำให้ประสบปัญหาการสนับสนุนนักเรียนที่ดี
น้อยโอกาส

(2) โรงเรียนขนาดกลาง พบว่า
โรงเรียนขาดความพร้อมทางด้านเทคโนโลยีที่ใช้ใน
การดำเนินงานที่สอดคล้องกับแผนงาน และได้รับ
การจัดสรรงบประมาณจากรัฐน้อย ขาดการติดตาม
การตรวจสอบการปฏิบัติงานภายในองค์กร ประสบ
ปัญหาด้านความรู้ความเข้าใจในนโยบาย และเห็นว่า
นโยบายไม่สอดคล้องกับความเป็นจริง โรงเรียนยัง
ขาดความร่วมมือที่ดีจากชุมชน และขาดการ
แลกเปลี่ยนสื่อสารข้อมูลภายในและภายนอกองค์กร

(3) โรงเรียนขนาดใหญ่ พบว่า
โรงเรียนมีพื้นที่สำหรับการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
ไม่เพียงพอ และขาดการติดตามการตรวจสอบ
ประเมินผลที่ชัดเจนส่วนด้านอื่นโดยรวมไม่มีปัญหา
เพราะโรงเรียนมีความพร้อมทางด้านโครงสร้าง
บุคลากรที่เชี่ยวชาญ และงบประมาณสนับสนุน

(4) โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ
โดยรวมไม่มีปัญหาเพราะเป็นโรงเรียนที่พร้อมใน
ทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านการจัดการ ด้านบุคลากร
ด้านความร่วมมือและการกระตือรือร้นในการ
ปฏิบัติงาน ด้านการสื่อสารภายในองค์กร ตลอดจน
การสนับสนุนต่างๆ ที่มีอย่างต่อเนื่อง ประกอบกับ
ผู้ปกครองนักเรียนมีความพร้อม ในการสนับสนุน
และส่งเสริมในกิจกรรมด้านต่างๆ เป็นอย่างดี

5.4.2 ผู้บริหาร พบว่า

(1) โรงเรียนขนาดเล็ก พบว่า
โรงเรียนมีปัญหาด้านต่างๆ คือโรงเรียนมีความพร้อม
ทางด้านจำนวนของบุคลากร แต่ยังขาดบุคลากรที่
เชี่ยวชาญเฉพาะทาง และเทคโนโลยีที่ใช้ในการ
ดำเนินงานไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติงาน คิดว่าตัว
นโยบายเป็นสิ่งที่ดีแต่แนวทางปฏิบัติไม่สอดคล้อง

กับสภาพความเป็นจริงในการปฏิบัติงาน แต่การ
ประสานงานภายนอกองค์กรที่ไม่เกี่ยวข้องในการ
ปฏิบัติโครงการโดยตรง เช่น ชุมชนหรือหน่วยงาน
อื่นๆ ยังไม่ดีเท่าที่ควร

(2) โรงเรียนขนาดกลาง พบว่า
โรงเรียนมีปัญหาด้านต่างๆ คือ ด้านจำนวนบุคลากร
ที่ไม่เพียงพอ ประสบปัญหาด้านการประสานงาน
การทำความเข้าใจ บางครั้งดำเนินงานซ้ำซ้อนกัน
และยังขาดความร่วมมือที่ดีจากชุมชน

(3) โรงเรียนขนาดใหญ่ โดยรวม
ไม่มีปัญหามากนัก เนื่องจากโรงเรียน บุคลากร และ
การประสานงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เพราะ
โรงเรียนได้กำหนดแผนยุทธศาสตร์ และแผน
ปฏิบัติงานประจำปีอย่างชัดเจน และมีการติดตามผล
อย่างต่อเนื่อง ด้านการสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆ
ก็เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ได้รับความร่วมมือจาก
คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ชุมชน และ
ผู้ปกครองเป็นอย่างดี

(4) โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ
โดยรวมไม่มีปัญหาเพราะเป็นโรงเรียนยอดเยี่ยมที่ทั้ง
ครู นักเรียน และผู้ปกครองต่างก็ต้องเข้ามามีบทบาท
เป็นอย่างมาก บุคลากรมีความตั้งใจในการปฏิบัติ
หน้าที่อย่างจริงจัง ตามแบบอย่างของโครงสร้างที่
เป็นอัตลักษณ์อย่างชัดเจน จะมีปัญหาบ้างในช่วง
เริ่มต้นการทำงานของบุคลากรที่เข้าใหม่ที่ต้องใช้
เวลาในการปรับตัวทั้งด้านเวลา ความทันสมัยของ
เนื้อหา เป็นต้น มีการกำหนดภารกิจ การตรวจสอบ
อย่างสม่ำเสมอ การปฏิบัติโครงการฯ ไม่ส่งผลกระทบต่อ
พฤติกรรมในการปฏิบัติงานเป็นประจำเพราะเป็นไป
โดยอัตโนมัติ มีการจัดกลุ่มเป็นสหวิทยาเขต และ
แลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกันเป็นอย่างดี

6. อภิปรายผล

6.1 ระดับความคิดเห็นปัญหาและอุปสรรค ในการนำนโยบายเรียนฟรี 15 ปี ไปปฏิบัติของครู และผู้บริหารโรงเรียนในระดับมัธยมศึกษา จังหวัด นครศรีธรรมราช จำแนกตามขนาดของโรงเรียน ประกอบด้วยปัจจัย 5 ด้าน

6.1.1 ครู พบว่า

ทางด้านสมรรถนะองค์การและด้านการควบคุม โรงเรียนขนาดเล็กมีค่าเฉลี่ยโดยรวมน้อยที่สุด คือข้อลักษณะของเทคโนโลยีที่นำมาใช้ในการดำเนินงานสอดคล้องกับสภาพโครงการฯ กับแผนและองค์การฯ และข้อหน่วยงานของท่านสามารถกำหนดภารกิจ ตลอดจนมาตรฐานในการปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับแผนและองค์การฯ อาจเนื่องจากโรงเรียนยังขาดงบประมาณในการจัดสรรอุปกรณ์และเทคโนโลยีที่นำมารองรับโครงการ ที่ส่งผลต่อการกำหนดภารกิจให้สอดคล้องกับแผนและโครงการฯ

ส่วนทางด้านความร่วมมือและการต่อต้านการเปลี่ยนแปลง ด้านอำนาจและความสัมพันธ์กับองค์การอื่นที่เกี่ยวข้อง และด้านการสนับสนุนและความผูกพันขององค์การและบุคคลสำคัญ โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษมีค่าเฉลี่ยโดยรวมน้อยที่สุด ในข้อท่านเห็นว่านโยบายนี้เกิดขึ้นโดยฝ่ายบริหาร ที่มีความเข้าใจในสภาพความเป็นจริงในการปฏิบัติงาน ข้อการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง ส่งผลกระทบในการดำเนินงานของโครงการฯ และข้อหน่วยงานของท่านได้รับการสนับสนุนงบประมาณ จากหน่วยงานอื่น ตามลำดับ อาจเนื่องจากโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษมีโครงสร้างการบริหารงานที่ใหญ่ ซับซ้อน การนำนโยบายซึ่งเป็นสิ่งใหม่มาปฏิบัติ จำเป็นต้องปรับแนวทางการทำงานกันใหม่เพื่อให้สอดคล้องกับแผนและโครงการฯ อาจเกิดการปรับเปลี่ยนการ

ปฏิบัติงานประจำ จึงมีการไม่ยอมรับนโยบายในระยะแรก

6.1.2 ผู้บริหาร พบว่า

ขนาดของโรงเรียนที่มีค่าเฉลี่ยโดยรวมน้อยที่สุด ทางด้านสมรรถนะองค์การ คือโรงเรียนขนาดเล็ก ในข้อโครงสร้างหน่วยงานของท่านมีความเหมาะสมกับโครงการฯ อาจเป็นเพราะโรงเรียนขนาดเล็กมีบุคลากรที่เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติโครงการฯ ด้านการควบคุมและการสนับสนุน และความผูกพันขององค์การและบุคคลสำคัญ โรงเรียนที่มีค่าเฉลี่ยโดยรวมน้อยที่สุด คือ โรงเรียนขนาดกลาง ข้อการถ่ายทอดคำสั่ง ข่าวดสาร หรือข้อมูลต่างๆ จากผู้กำหนดนโยบายมายังท่านมีความชัดเจน และข้อหน่วยงานของท่านได้รับความร่วมมือจากสำนักงานเขตพื้นที่ และกลุ่มข้าราชการระดับสูงเป็นอย่างดีตามลำดับ ส่วนด้านความร่วมมือและการต่อต้านการเปลี่ยนแปลง และอำนาจความสัมพันธ์กับองค์การอื่นที่เกี่ยวข้อง โรงเรียนที่มีค่าเฉลี่ยโดยรวมน้อยที่สุดคือโรงเรียนขนาดใหญ่ ข้อที่เห็นว่านโยบายนี้กำหนดขึ้นโดยฝ่ายบริหาร ที่มีความเข้าใจในสภาพความเป็นจริงในการปฏิบัติงาน ท่านมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปฏิบัติโครงการฯ เป็นอย่างดี และข้อหน่วยงานของท่านมีความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชน ในการดำเนินโครงการฯ เป็นอย่างดี

6.2 การศึกษาระดับความคิดเห็นต่อปัญหา และอุปสรรคในการนำนโยบายเรียนฟรี 15 ปีไป ปฏิบัติของครูและผู้บริหาร โรงเรียนระดับ มัธยมศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช จำแนกตาม ขนาดของโรงเรียน ประกอบด้วยปัจจัย 5 ด้าน

6.2.1 ครู

พบว่า ในภาพรวมครูมีระดับความคิดเห็นต่อปัญหาและอุปสรรคในการนำนโยบายเรียนฟรี 15 ปีไปปฏิบัติ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านอำนาจและความสัมพันธ์กับองค์กรอื่นที่เกี่ยวข้อง และด้านการสนับสนุนและความผูกพันขององค์กรและบุคคลสำคัญ ครูมีระดับความคิดเห็น ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และพบว่า โรงเรียนขนาดเล็ก โรงเรียนขนาดกลาง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

6.2.2 ผู้บริหาร

พบว่า ในภาพรวมผู้บริหารมีระดับความคิดเห็นต่อปัญหาและอุปสรรคในการนำนโยบายเรียนฟรี 15 ปีไปปฏิบัติ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ทุกด้านไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

6.3 แนวทางการปรับปรุงและพัฒนาในการนำนโยบาย 15 ปีไปปฏิบัติ ของครูและผู้บริหารโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช จำแนกตาม ขนาดของโรงเรียน

6.3.1 ครู

จากการสำรวจความคิดเห็นของครูโรงเรียนทั้ง 4 ขนาด สรุปแนวทางการปรับปรุงและพัฒนา ดังนี้

(1) โรงเรียนขนาดเล็ก มีปัญหาด้านต่างๆ คือ โรงเรียนขาดความพร้อมทางด้านเทคโนโลยีที่ใช้ในการดำเนินงานทั้งด้านอุปกรณ์และโปรแกรมใช้งานต่างๆและบุคลากรยังขาดความ

เข้าใจในเป้าประสงค์อันแท้จริงของโครงการ พบว่าตัวนโยบายเป็นสิ่งที่ดีแต่แนวทางการปฏิบัติไม่ได้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงในการปฏิบัติงาน กล่าวคือไม่สอดคล้องกับความหลากหลายของแต่ละท้องถิ่น พบว่าการประสานงานภายในองค์กรมีปัญหาเพราะการขาดความเข้าใจในตัวโครงการ และการประสานงานภายนอกองค์กรที่ไม่เกี่ยวข้องในการปฏิบัติโครงการโดยตรง เช่น ชุมชนหรือหน่วยงานอื่นๆยังไม่ดี และมีปัญหาด้านการสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานอื่น ทำให้ประสบปัญหาการสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานอื่น ทำให้ประสบปัญหาการสนับสนุนนักเรียนที่ด้อยโอกาส เช่น การให้ทุนสนับสนุนการศึกษาแก่นักเรียนที่ด้อยโอกาส เป็นต้น

(2) โรงเรียนขนาดกลาง มีปัญหาด้านความพร้อมทางด้านเทคโนโลยีที่ใช้ในการดำเนินงานที่สอดคล้องกับแผนงาน และได้รับการจัดสรรงบประมาณจากรัฐน้อยเห็นว่าควรได้รับการส่งเสริมสนับสนุนด้านนี้ให้มากกว่าเดิมในรูปแบบต่างๆประสบปัญหาด้านความรู้ความเข้าใจในนโยบายเห็นว่านโยบายไม่สอดคล้องกับความหลากหลายของแต่ละท้องถิ่น และพบว่าโรงเรียนยังขาดความร่วมมือที่ดีจากชุมชนในด้านต่างๆ เช่น ด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรม ทั้งนี้อาจเกิดจากการประชาสัมพันธ์ที่ไม่ต่อเนื่อง

(3) โรงเรียนขนาดใหญ่ สรุปผลดังนี้โรงเรียนมีพื้นที่สำหรับการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนไม่เพียงพอทำให้ต้องเสียค่าใช้จ่ายเพิ่มเติมในการจัดกิจกรรมนอกสถานที่ และพบว่ายังขาดการติดตามตรวจสอบ ประเมินผลที่ชัดเจน ส่วนด้านอื่นโดยรวมไม่มีปัญหาเพราะโรงเรียนมีความพร้อมทางด้าน โครงสร้าง บุคลากรที่เชี่ยวชาญ และ

งบประมาณสนับสนุนที่เพียงพอ ทั้งจากภาครัฐและภาคเอกชน เช่น การบริจาคเงินสนับสนุนทางการศึกษา เป็นต้น

(4) โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ

โดยรวมไม่มีปัญหา เพราะเป็นโรงเรียนที่พร้อมในทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านการจัดการ ด้านบุคลากร ด้านความร่วมมือและความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงาน ด้านการสื่อสารภายในองค์กร ตลอดจนการสนับสนุนต่างๆ ที่มีอย่างต่อเนื่องประกอบกับผู้ปกครองนักเรียนมีความพร้อม ในการสนับสนุน และส่งเสริมในกิจกรรมด้านต่างๆ เป็นอย่างดี

6.3.2 ผู้บริหาร

จากการสำรวจความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนทั้ง 4 ขนาด สรุปแนวทางการปรับปรุงและพัฒนาเป็นรายด้าน ดังนี้ 1) ด้านสมรรถนะองค์กร พบว่าปัญหามูลค่าของโรงเรียนขนาดเล็ก และโรงเรียนขนาดกลางมีจำนวนไม่เพียงพอ และขาดบุคลากรที่ชำนาญเฉพาะทาง แนวทางการแก้ไขคือ เบื้องต้นต้องจ้างบุคลากรภายนอกมาเสริมแต่ต้องเสียค่าใช้จ่าย ซึ่งโรงเรียนมีงบประมาณจำกัดอยู่แล้ว แนวทางแก้ไขต่อมาควรใช้ภาคี 4 ฝ่าย หรือสหวิทยาเขตในการแลกเปลี่ยนข้อมูลหรือบุคลากรที่เกี่ยวข้อง มาแนะแนวอบรม เป็นต้น 2) ด้านการควบคุม พบว่าโรงเรียนทั้ง 4 ขนาดต่างก็มีโครงสร้างการบริหาร มีบทบาทหน้าที่อย่างชัดเจน มีการตรวจสอบอย่างต่อเนื่อง จึงไม่เกิดปัญหาทางด้านนี้ ยกเว้นบุคลากรที่ปฏิบัติงานมีไม่เพียงพอสำหรับโรงเรียนขนาดกลางแนวทางปรับปรุงและพัฒนา คือ เพิ่มศักยภาพของหัวหน้างานให้มีภาวะผู้นำ การอบรม เรียนรู้เทคโนโลยีที่ทันสมัยมาช่วยการปฏิบัติงาน และมีผลตอบแทนเป็นรางวัลในรูปแบบต่างๆ เพื่อดึงใจในการปฏิบัติงานอย่างมี

ประสิทธิภาพ 3) ด้านความร่วมมือและการต่อต้านการเปลี่ยนแปลง พบว่าไม่มีปัญหาทางด้านนี้เนื่องจากบุคลากรต่างยึดถือนโยบายเป็นหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบ แม้เบื้องต้นต้องใช้ความพยายามเป็นอย่างสูงในการปรับการทำงานให้เข้ากับบริบทของแต่ละพื้นที่ก็ตาม 4) ด้านอำนาจและความสัมพันธ์กับองค์กรอื่นที่เกี่ยวข้อง พบว่าโรงเรียนทั้ง 4 ขนาดมีการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นอย่างดี เช่น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 12 สำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นต้น มีการประชุมร่วมกันอย่างต่อเนื่อง ส่วนโรงเรียนขนาดเล็กและขนาดกลาง มีปัญหาด้านความร่วมมือกับชุมชน ผู้ปกครองเพราะการสื่อสารถึงข้อมูลข่าวสารในแนวทางการขอความร่วมมือยังขาดประสิทธิภาพ แนวทางปรับปรุงและพัฒนา คือ เน้นการประชาสัมพันธ์ สื่อสารถึงชุมชน ผู้ปกครองโดยการส่งเอกสาร หนังสือ และให้มีการตอบกลับผู้บริหารโรงเรียนควรจัดกิจกรรมแบบมีส่วนร่วมกับชุมชนใกล้เคียง การขอเข้าร่วมในการจัดกิจกรรมของชุมชน เช่น อบต. เทศบาล โดยการให้การสนับสนุนด้านบุคลากร ทักษะวิชาการให้กับชุมชนอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างสัมพันธ์ดีงาม และก่อให้เกิดความร่วมมือในโอกาสต่อไป ทางด้านรัฐบาลควรมีการประชาสัมพันธ์ทางสื่อต่างๆ ให้มากขึ้น ต้องให้คำนิยามว่าเรียนฟรีให้ชัดเจนกว่านี้ ไม่ให้เกิดความสับสนว่าไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายได้เลย หากไม่เช่นนั้นก็จะเกิดปัญหาต่อผู้ปฏิบัติงานกับชุมชนอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ 5) ด้านการสนับสนุนและความผูกพันขององค์กรและบุคคลสำคัญ พบว่าโรงเรียนขนาดใหญ่และขนาดใหญ่พิเศษไม่มีปัญหาทางด้านนี้ เพราะเป็นโรงเรียนยอดนิยมที่ทุกฝ่ายต่างก็สนใจให้การสนับสนุนในทุกด้าน ประกอบกับโครงสร้าง

ของโรงเรียนมีความเป็นอัตลักษณ์ที่พร้อมด้วยปัจจัยทางด้านต่างๆ ส่วนโรงเรียนขนาดเล็กและขนาดกลางมีปัญหาการสนับสนุนด้านงบประมาณจากองค์การภายนอกภาคเอกชน และภาคส่วนอื่นๆ เพราะต่างคิดว่าโรงเรียนได้รับเงินการสนับสนุนจากรัฐบาลอย่างเพียงพอ แนวทางการปรับปรุงและพัฒนาคือรัฐบาลควรเปิดโอกาสให้โรงเรียนได้รับการสนับสนุนจากองค์การภายนอกอย่างเต็มที่ และควรจัดงบประมาณให้โรงเรียนมีขนาดต่างกัน ภูมิประเทศของโรงเรียนที่ต่างกันควรจัดงบประมาณให้แตกต่างกัน เช่น โรงเรียนขนาดเล็กควรจัดงบประมาณให้ 100% เพราะต้องใช้ด้านการช่วยเหลือนักเรียนในด้านอื่นๆ ทั้งต้องจ้างผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทางในการเรียนการสอนและพัฒนา โรงเรียนขนาดอื่นก็ลดหลั่นกันไปตามสภาพความพร้อมของทรัพยากร และสภาพเศรษฐกิจโดยรวม

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะการวิจัย ดังนี้

7.1.1 ทางด้านผู้กำหนดนโยบาย

(1) รัฐบาลควรศึกษาถึงบริบทของโรงเรียนขนาดต่างๆ เพื่อการจัดสรรทรัพยากรได้ตรงตามเป้าหมาย ตามความต้องการที่แท้จริง เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพความหลากหลายของแต่ละท้องถิ่น เช่น โรงเรียนขนาดเล็ก และโรงเรียนขนาดกลาง ที่ด้อยโอกาสทางด้านต่างๆ และตั้งอยู่ในภูมิประเทศที่เศรษฐกิจไม่เอื้ออำนวย ควรจัดสรรทรัพยากรเพิ่มเติมในรูปแบบอื่นๆ ให้เหมาะสมกับสภาพความเป็นจริง เช่น เพิ่มเงินในการสนับสนุนในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนให้มากขึ้น หรือนำเงินจากผู้ปกครองสละสิทธิ์ทั่วประเทศมาบริหาร และควรมีการติดตามผลแบบสองทางคือทั้งเอกสารรายงาน

และการลงพื้นที่โดยผ่านตัวแทน หรือวิธีการอื่นๆ ที่เหมาะสม

(2) รัฐบาลควรประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่างๆ ให้มากขึ้นและให้ข้อมูลที่ครบถ้วน เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกัน เพราะนโยบายนี้เกี่ยวข้องกับบุคคลหลายฝ่ายไม่ว่าจะเป็นผู้ปฏิบัตินโยบายและองค์กรต่างๆ ที่เกี่ยวข้องอีกมากมาย ทั้งนี้เพื่อสร้างความเข้าใจ และเพิ่มการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย

(3) กระทรวงศึกษาธิการควรทำงานแบบบูรณาการร่วมกับกระทรวงอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น กระทรวงมหาดไทย โดยที่ให้การปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องเป็นเครื่องมือในการประชาสัมพันธ์ การปลูกจิตสำนึกของชุมชนกับโรงเรียน สร้างการมีส่วนร่วมและให้ถือเป็นหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติ

(4) ด้านหนังสือเรียนที่มอบให้นักเรียนควรให้เป็นกรรมสิทธิ์ของนักเรียนโดยไม่ต้องส่งมอบคืน เพื่อให้นักเรียนไว้อ่าน ทบทวนเพื่อเตรียมตัวสอบเข้าเรียนต่อในระดับที่สูงขึ้น

(5) ควรมีความต่อเนื่องในนโยบายในรัฐบาลทุกสมัย และควรมีการขยายผลนโยบายไปสู่การศึกษาที่สูงขึ้น

(6) ควรปรับปรุงเรื่องเวลาในการส่งมอบหนังสือแก่โรงเรียน ให้ตรงเวลาตามที่ต้องการเพื่อการจัดการด้านการส่งมอบให้นักเรียนต่อไป

7.1.2 ทางด้านผู้ปฏิบัตินโยบาย ของครูและผู้บริหารโรงเรียนในระดับมัธยมศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช

(1) ครู

(1.1) ควรยึดถือหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติมีการรายงานผลเป็นลำดับขั้นต่างๆ เช่น รายงานผล

ระดับการปฏิบัติงานในหน่วยของตนเองอย่างต่อเนื่อง เพื่อผู้บริหารจะได้ประมวลผลในภาพรวมต่อไป

(1.2) ควรมีการทำงานแบบบูรณาการ โดยรวมกับหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องภายในองค์กรเพื่อลดความซ้ำซ้อนและเกิดประสิทธิภาพสูงสุด

(1.3) ควรมีส่วนร่วมในการประชุมวางแผนการปฏิบัติโครงการอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ

(1.4) ควรศึกษาถึงแนวทางการปฏิบัติโครงการอย่างจริงจัง ด้วยความตั้งใจและพร้อมที่จะปฏิบัติได้ตลอดเวลา

(2) ผู้บริหาร

(2.1) ผู้บริหารควรกระตุ้นหรือรื้อฟื้นมีความรอบรู้ ทันสมัย ใช้เทคโนโลยีให้เกิดประโยชน์สูงสุดเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน

(2.2) ควรส่งเสริมบุคลากรให้มีความเชี่ยวชาญในด้านต่างๆ เพิ่มขึ้น โดยการเพิ่มองค์ความรู้ การจัดอบรมจากบุคลากรภายนอก การดูงานจากองค์กรที่ประสบความสำเร็จมาแล้ว และนำมาประยุกต์ใช้ในองค์กรตัวเองได้

(2.3) ผู้บริหารควรมีภาวะผู้นำ สร้างความสัมพันธ์อันดีกับหน่วยงาน เช่น การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในหน่วยงานโดยการให้เกียรติและให้หน้าที่ที่สำคัญแก่ผู้ได้บังคับบัญชา พร้อมการยกย่องให้รางวัลต่างๆ ส่วนการสร้างความสัมพันธ์นอกองค์กร เช่น การให้ความรู้กับชุมชน การจัดกิจกรรม

ร่วมกันกับท้องถิ่น โดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

(2.4) ควรมีการวางแผนการ

สื่อสารประชาสัมพันธ์ด้านนโยบายและแนวทางการปฏิบัติให้ผู้ปกครองและบุคคลที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งผู้ปฏิบัติโครงการ ผู้รับผลกระทบกับนโยบายและภาคี 4 ฝ่ายทราบถึงแนวทางการปฏิบัติ โครงการอย่างมีศิลปะเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมอย่างถาวร

(2.5) ควรจัดโครงสร้างบริหารงาน

ให้เหมาะสมและปรับให้มีความยืดหยุ่นคล่องตัว ให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงในการปฏิบัติงาน

7.2 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

7.2.1 การศึกษาวิจัยด้าน ปัญหาและอุปสรรคในการนำนโยบายเรียนฟรี 15 ปีไปปฏิบัติของครูและผู้บริหาร โรงเรียนระดับมัธยมศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช ควรศึกษาให้ครอบคลุมทุกกลุ่มมากกว่านี้ และศึกษาเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วนจะเป็นประโยชน์ต่อการนำไปเป็นแนวทางในการปฏิบัติ

7.2.2 การศึกษาวิจัยด้าน ปัญหาและอุปสรรคในการนำนโยบายเรียนฟรี 15 ปีไปปฏิบัติ โดยการสัมภาษณ์หรือการสังเกตให้มากกว่านี้ เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงประจักษ์มากขึ้น

7.2.3 การศึกษาวิจัยด้าน ปัญหาและอุปสรรคในการนำนโยบายเรียนฟรี 15 ปีไปปฏิบัติของครูและผู้บริหาร โรงเรียนระดับมัธยมศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช ในการศึกษาครั้งต่อไป เป็นต้น

8. เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). นโยบายเรียนฟรี 15 ปี อย่างมีคุณภาพ. ม.ป.ท.

กล้า ทองขาว. (2548). การนำนโยบายและแบบแผนการศึกษาไปปฏิบัติ : แนวคิด ทฤษฎี และแนวทาง

ในการดำเนินงาน. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

ปทุมมาส ว่องอรุณชัย. (2546). **วิเคราะห์ปัญหาการนำนโยบายไปปฏิบัติตามการกระจายอำนาจทางการศึกษา.**

กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยบูรพา.

ลัมย์พร แห่หงษ์. (2551). **วิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งเสริมปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการนำนโยบายการศึกษา**

ขั้นพื้นฐานไปปฏิบัติในสถานศึกษา. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยสยาม.

วรเดช จันทรศร. (2540). **การนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติตัวแบบและคุณค่า.** กรุงเทพมหานคร : หจก.

สหภาพบล็อกและการพิมพ์

สกนธ์ ชุมทัพ. (2554). **กลยุทธ์การนำนโยบายด้านการศึกษาสู่การปฏิบัติของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ**

กรุงเทพมหานคร : กระทรวงศึกษาธิการ.

สมบัติ ชำรงชัยวงศ์. (2540). **นโยบายสาธารณะ แนวคิด การวิเคราะห์ และกระบวนการ.** กรุงเทพมหานคร :

สำนักพิมพ์สมาธรรม.

สาร สังข์ทองวิเศษ. (2547). **การปฏิบัติตามนโยบายปฏิรูปการศึกษา ด้านการปฏิรูปครูและบุคลากร ตามโครงการ**

ปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
อ่างทอง.

สิรินทร์พร วงศ์พิรกุล. (2552). **งานวิจัยเรื่องการติดตามและประเมินกระบวนการนำนโยบายเรียนฟรี 15 ปีไป**

ปฏิบัติในสถานศึกษา : การประยุกต์วิธีการประเมินแบบผสมผสาน สำหรับเสนอรัฐมนตรีว่าการ

กระทรวงศึกษาธิการ. กรุงเทพมหานคร : ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์

มหาวิทยาลัย.

Barrett, Susan, and Colin Fudge, (Eds). (1981) Examining the policy-action relationship. In **Policy and**

Action : Essays on the implementation of public policy. London and New York : McThun.

Daniel A. Mazmanian, and Paul A. Sabatier. (1989). **Implementation and public policy.** Lanham. N.Y. :

University Press of American.

Sharkansky, Ira. (1970). **The political scientist & policy analysis.** Chicago : Markham.

Thomas R, Dye. (1978). **Understanding public policy.** New York : Prentice-Hall Englewood Cliffs.